

TSK. DİSİPLİN KANUNU'NDA DİSİPLİN AMİRİ KAVRAMI

Hazırlayan :
Avukat Orhan ÇELEN – Ankara Barosuna kayıtlı

DİSİPLİN AMİRİ:

6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu'nun 3. Maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki tanımla; amir kavramından farklı hukuki statüsü olan disiplin amiri kavramı açıklanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinde amir konumunda olmak, kendiliğinden disiplin amiri olarak ceza vermek yetkisini de beraberinde getirmemektedir. Zira ceza verme yetkisi önemli ve özellikli bir yetkidir ve bu yetkiyi kullanacak personelin belli özelliklerinin bulunması gerekmektedir. Kanunla disiplin cezası vermeye yetkili kılınmış amirlere disiplin amiri denmektedir. Disiplin cezası verebilmek için gerekli yasal şartlar da Kanununun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenmiştir. Dolayısıyla amir konumunda da olsa, 8 inci maddenin üçüncü fıkrasındaki şartları taşımayan personelin, disiplin amiri olma dolayısıyla da disiplin cezası verme yetkisi bulunmayacaktır. Bu tür durumlarda, amir ile disiplin amiri farklı kişiler olacaktır. Zira, disiplin amirliği yetkisi 8 inci maddenin üçüncü fıkrasına göre ceza verme yetkisini haiz olan üst amire geçecektir. Bunun yanında, bu bentte tanımlanmış disiplin amiri, birinci disiplin amiri anlamında kullanılmıştır(Madde Gerekçesi).

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki tanımla; amir kavramından farklı hukuki statüsü olan disiplin amiri kavramı açıklanmıştır. Mevzuatımızda evvelce sadece amir kavramının tanımına yer verilmişken, TSK.Dis.K. ile disiplin amiri tanımı da yapılmıştır. Bu konuda 657 sayılı DMK. hükümlerine uygun bir yaklaşım görülmektedir. DMK.nun 124/1 inci maddesine göre

disiplin amirleri; kurumların kuruluş ve görev özellikleri dikkate alınarak Devlet Personel Başkanlığı'nın görüşüne dayanılarak özel yönetmeliklerinde tayin ve tesbit edilecek amirlerdir. 7068 sayılı Gen.Kol.Dis.Hük.K.nun 3/1-e maddesi de benzer tarife yer vermiştir.

TSK.Dis.K. göre disiplin amiri olabilmek için; amir konumunda olunması, disiplin cezası verilecek personelden rütbe veya kıdemce büyük olunması, disiplin cezası verilecek kişinin subay, astsubay ve uzman erbaş statüsünde olması halinde, ilgili mevzuata göre bu personele sicil verme yetkisinin bulunması gerekir(Bkz. md. 8/3). Buna göre, TSK.de amir olmak, aynı zamanda disiplin amiri olmayı de beraberinde öngörmemektedir. İşin vasıf ve mahiyeti gereği olarak ceza verme yetkisi amirlerden sadece belli niteliklere sahip olanlara tanınmıştır(Bkz. md. 8/3).

Kanununun 8/3 üncü maddesinde yazılı bu şartları taşımayan bir asker kişi, amir vasfına sahip olsa bile disiplin amiri kabul edilemez. Bu durumda, amir ve disiplin amiri farklı kişiler olmak durumundadır ve disiplinsizlik cezasını verme yetkisi, ceza verme yetkisine sahip olan, hiyerarşik sıradaki bir üst amire geçer. Bu durum, TSK.Dis.K.nun 8/3 üncü maddesinde yazılı şartlardan herhangi birisini taşımayan bir amirin emir verme yetkisine haiz olduğu halde, disiplinsizlik eylemini cezalandırma yetkisine sahip olmadığını gösterir. Bu husus, amirlerin maiyetinde bulunan rütbe ve kıdemce kendisinden büyük personel ile olan ilişkisinde kendisini gösterir. İç Hizmet Yönetmeliği'nin 15. maddesine göre, bu personelin rütbe ve kıdemce kendisinden küçük konumda olan amirinin verdiği emirleri yapmaya mecbur olmakla birlikte, emrin

yerine getirilmemesi durumunda amirin ceza yetkisine sahip olmaması nedeniyle, TSK.Dis.K.nun 8/7 nci maddesi¹ hükmünün uygulanması, yani disiplin cezası verme yetkisi bulunmayan amirlerin, kendilerine bağlı personelin disiplinsizlikleri hakkında bir üst amire (disiplin amirine) başvurmaları gerekecektir. Örnek vermek gerekirse; yarbay rütbesinde bir kurmay başkanı, kendisine bağlı ve albay rütbesindeki bir şube müdürünün amiri konumundadır ve emir verme yetkisine sahiptir. Ancak sicil mevzuatı gereği, yarbay rütbesinde bulunan kurmay başkanı, albay rütbesindeki bu şube müdürüne sicil veremediğinden disiplin amiri değildir. Albay rütbesindeki şube müdürünün disiplin amiri, kurmay başkanının amiri olan tugay komutanıdır(Bkz. md. 3/g Gerekçesi).

“Sicil üstleri” Subay ve astsubay sicil yönetmeliklerinin 6 ıncı maddelerinde tek tek sayılmak suretiyle gösterilen asker kişilerdir. Ayrıca Uz.Erb.Yönt.’nin 10 ve Sözl.Sb. ve Astsb.Yönt.’nin 34 üncü maddelerinde de ilgili hükümler mevcuttur. Bunlar aşağıda gösterilmiştir:

1. Subay Sicil Yönetmeliği: ²

Subay Sicil Yönetmeliği’nin 6. maddesinin 1. fıkrasına göre, sicil yazmaya yetkili birinci sicil üstleri, kuruluş bağlantısına göre sicil düzenlenecek subayın amiri olup, bunlar şunlardır:

a. Kara Kuvvetleri Komutanlığında :

(1) Kit’alarda; en az bölük (batarya) komutanı veya eşidi birlik komutanı,

¹ TSK.Dis.K. Madde 8/7 - Disiplin cezası verme yetkisi bulunmayan amirler, kendilerine bağlı personelin disiplinsizlikleri hakkında disiplin amirine başvurabilir.

² Resmi Gazete Tarihi: 27.12.1998 Resmi Gazete Sayısı: 23566

(2) Karargâh ve kurumlarda; en az kısım amiri veya eşidi görev yerlerinde bulunan komutan yahut amirlerdir.

b. Deniz Kuvvetleri Komutanlığında :

(1) Gemilerde; en az bölüm amiri,

(2) Kara birliklerinde; en az bölük (batarya) veya eşidi birlik komutanı,

(3) Karargâh ve kurumlarda; en az kısım amiri veya eşidi görev yerlerinde bulunan komutan yahut amir,

(4) Uçuş birliklerinde; en az filo, kıt'a, birlik komutanıdır.

c. Hava Kuvvetleri Komutanlığında :

(1) Uçuş birliklerinde; en az filo, kıt'a, birlik komutanı,

(2) Yer birliklerinde; en az bölük, kıt'a, birlik komutanı, kısım amiri veya eşidi,

(3) Karargâh ve kurumlarda; en az kısım amiri veya eşidi görev yerlerinde bulunan komutan yahut amirlerdir.

Lüzumu hâlinde, Kuvvet Komutanlıkları özellik gösteren sorumluluk bölgelerinde, garnizonlarda ve kuruluşlarda birinci sicil üstlerinin tespiti; kuruluş bağlantısını bozmadan ve kuruluş bağlantısı dışında, ilgili Kuvvet Komutanının teklifi ve Genelkurmay Başkanının onayı ile hizmetin gereği olarak ayrıca düzenlenebilir. (Sb.Sic.Yönt. 6/2).

Yukarıdaki fıkralarda açıklanan birinci sicil üstlerinin en az üsteğmen rütbesinde olmaları şarttır. Şu kadar ki, yukarıdaki makamlara vekâleten atanan teğmen rütbesindeki subaylar da sicil yazmaya yetkilidirler. Bu görevlere atanmadan vekâlet eden

teğmenler, sicil dolduracak üste, emrindeki subaylar için herhangi bir formata bağlı kalmadan sicil belgesinde yer alan niteliklerle ilgili varsa kanaatlerini yazılı olarak bildirirler. Ayrıca, rütbe ve kıdem itibarıyla kendisinden daha kıdemli veya üst rütbeli yahut aynı nasıplı subaylara emir ve komuta eden subaylar, bu personel hakkında herhangi bir formata bağlı kalmadan sicil belgesinde yer alan niteliklerle ilgili kanaatlerini yazılı olarak sicil belgesi düzenleyecek amire bildirirler(Sb.Sic.Yönt. 6/3).

Millî Savunma Bakanı ve Bakanlık teşkilatında görevli şube müdürleri dahil amir konumunda bulunan sivil personel, kendi teşkilatındaki subayların kuruluş bağlantısına göre sicil üstüdür (Sb.Sic.Yönt. 6/4).

b. Astsubay Sicil Yönetmeliği:³

Astsubay Sicil Yönetmeliğinin 6. maddesinin 1. fıkrasına göre de, sicil yazmaya yetkili birinci sicil üstleri; kuruluş bağlantısına göre sicil düzenlenecek astsubayın amiri olup, bunlar şunlardır:

a) Kara Kuvvetleri Komutanlığında: Kit'alarda; en az takım komutanı, bölük (batarya) komutanı ve eşidi görev yerlerinde bulunan komutan veya amirlerle karargâh ve kurumlarda bunların eşidi görev yerlerinde bulunan komutan veya amirlerdir.

b) Deniz Kuvvetleri Komutanlığında: Bölüm teşkilâtı olan gemilerde, en az bölüm amiri; bölüm teşkilâtı bulunmayan gemilerde en az ikinci komutan veya baş çarkçı; kara birliklerinde en az takım, bölük (batarya) ve eşidi birlik komutanı; karargâh ve kurumlarda, en az kısım amiri ve eşidi ile teşkilât bağlantısına göre

³ Resmi Gazete Tarihi: 28.12.1998 Sayısı: 23567

daha üst görev yerlerinde bulunan komutan veya amirlerdir. Ayrıca, uçuş birliklerinde uçucu personel için, en az harekât eğitim subayı veya kol komutanları; bakım personeli için, en az komutan, amir veya grup müdürleridir.

c) Hava Kuvvetleri Komutanlığında: Uçuş birliklerinde, en az filo harekât subayı, kıt'a veya birlik komutanı; yer birliklerinde en az kıt'a komutanı, kısım amiri, takım komutanı, birlik komutanı ve eşitleri; karargâh ve kurumlarda bunların eşidi görev yerlerinde bulunan komutan veya amirlerdir.

Lüzumu hâlinde Kuvvet Komutanlıkları, özellik gösteren sorumluluk bölgelerinde, garnizonlarda ve kuruluşlarda birinci sicil üstlerinin tespiti; kuruluş bağlantısını bozmadan ve kuruluş bağlantısı dışında ilgili Kuvvet Komutanının teklifi ve Genelkurmay Başkanının onayı ile hizmetin gereği olarak ayrıca düzenlenebilir(Astsb.Sic.Yönt. 6/2).

Yukarıda açıklanan birinci sicil üstlerinin en az başçavuş (Asteğmen hariç) rütbesinde bulunması şarttır. Ancak Millî Savunma Bakanı ve Bakanlık teşkilatında görevli şube müdürleri dâhil amir konumunda bulunan sivil personel, kendi teşkilatındaki astsubayların kuruluş bağlantısına göre sicil üstüdür. Komutanlık, askerlik şubesi başkanlığı, müdürlük, amirlik, atölye şefliği ve benzeri kadrolara atanan veya yetkili makamlarca görevlendirilen başçavuş ve daha üst rütbelerdeki astsubaylar emirlerinde çalışan astsubaylara birinci sicil üstü olarak sicil verirler. Amir konumundaki asteğmenler ile başçavuş rütbesinden daha alt rütbede bulunan astsubaylar sicil belgesi düzenleyememekle beraber, duruma göre birlikte üç aylık çalışma süresini tamamlamışlarsa, maiyetlerinde

çalışan personele ilişkin sicil belgesinde yer alan niteliklerle ilgili varsa kanaatlerini, herhangi bir formata bağlı kalmadan yazılı olarak birinci sicil üstüne bildirirler(Astsb.Sic.Yönt. 6/3).

c. Sözleşmeli Subay ve Astsubay Yönetmeliği:⁴

Sözl.Sb. ve Astsb.Yönt.nin 34. maddesine göre; sözleşmeli subay ve astsubaylar sicil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar bakımından 926 sayılı TSK. Per.K. ile subay ve astsubay sicil yönetmeliklerine tabidirler.

d. Uzman Erbaş Yönetmeliği:⁵

Sicil işlemleri, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi Madde 10 - (Değişik:R.G.-12.11.2008-27052)

Uzman erbaşlar, aşağıda belirtilen esaslara göre kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi yaparlar.

a) Kademe ilerlemesi yapılabilmesi için;

1) Bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olması,

2) O yıl içinde olumlu sicil almış olması,

3) Bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması,

şarttır.

b) Derece yükselmesi yapılabilmesi için;

1) Derecesi içinde en az üç yıl ve bu derecenin üçüncü kademesinde bir yıl çalışmış olması,

2) Bulunduğu derecenin her kademesinde olumlu sicil alması,

⁴ Resmi Gazete Tarihi: 27.04.2002, Sayı: 24738

⁵ Resmi Gazete Tarihi: 20.09.2005, Sayı: 25942

3) Yüксеlebileceği bir üst derecenin bulunması,
şarttır.

Uzman erbaş hakkında sözleşmenin imzalanıp göreve alınmalarını takip eden ilk "2 Mayıs" tarihi itibarıyla, (EK-C) de örneğine yer verilen sicil belgesi tanzim edilir. Eğer göreve alınma tarihi ile takip eden "2 Mayıs" tarihi arasında geçen süre üç aydan kısa ise, ilk sicil belgeleri üç ayın doldurulduğu tarihte, müteakip sicil belgeleri her yılın "2 Mayıs" tarihi itibarıyla düzenlenir. Sicil belgesinde her niteliğe on üzerinden not verilir. Notlar tam sayı veya 1/2 kesirli olarak verilir. Sicil tam notu 100 dür. Sicil üstleri bütün niteliklere ayrı ayrı not vermek zorundadır. Sicil üstlerinin verdikleri notların toplamının ortalaması, o yılın sicil notunu teşkil eder. Bölüm sonucu tam sayı çıkmazsa iki hane yürütülür.

Uzman erbaşlar için sicil yazmaya yetkili sicil üstleri ile ilgili olarak, bu Yönetmelikte belirtilmiş olan istisnalar haricinde, 28.12.1998 tarihli ve 23567 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Astsubay Sicil Yönetmeliğinin 5 ilâ 18 inci madde hükümleri uygulanır.

(Değişik fıkra:RG-13.4.2017-30037) Uzman erbaşların birinci sicil üstleri; Astsubay Sicil Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki haller hariç en az kısım, unsur, top, tim, takım, karakol, bölük komutanı veya bunların eşiti görev yerlerinde komutan veya amir olan en az astsubay kıdemli çavuş rütbesindeki kişilerdir.

Astsubaylar, uzman erbaşların ikinci sicil üstü olabilirler, üçüncü sicil üstü olamazlar. İkinci sicil üstünün astsubay olması

hâlinde, üçüncü sicil üstü yetki devri yapamaz, sicil düzenlemek zorundadır.

Sicilin olumlu olabilmesi için sicil notunun, sicil tam notunun yüzde altmış (%60) ve daha yukarısı olması gerekir. Kademe ilerlemesi işlemleri asgarî üçüncü sicil amirliği seviyesinde, derece yükselmesi işlemleri sözleşme yapmaya yetkili komutanlık veya kurum amirleri tarafından yapılır ve ilgili komutanlıklara bildirilir.

Sicil dönemi içinde sicil üstünün veya sicil alan personelin görevinden ayrılması hâlinde ayrılış sicili düzenlenmesine ilişkin hususlar için, 28.12.1998 tarihli ve 23567 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Astsubay Sicil Yönetmeliği hükümleri uygulanır. Ayrıca uzman erbaşların sicil belgeleri, ikinci sicil amirinde açılacak özel bir dosyada muhafaza edilir. Bu maddede belirtilen istisnalar haricinde üçüncü sicil üstleri; not verme ve yazılı kanaat yazma yetkisi hariç olmak üzere diğer yetkilerini, lüzum gördükleri takdirde her sicil döneminde yazılı emirle ikinci sicil üstlerine devredebilirler.

(Ek: 28.5.2015-29369 sayılı R.G. ile) Muvazzaf askerlik görevini yaptıktan sonra uzman erbaşlığa alınanların muvazzaf askerlikte geçen süreleri aylığa esas kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle derece yükselmesinde de değerlendirilir. Yapılan intibaktan dolayı aylık veya diğer özlük haklarına ilişkin olarak herhangi bir fark ödemesi yapılmaz

Daha üst rütbeli bir kadroya vekâleten atanan veya görevlendirilenler, vekâlet ettikleri kadroda gösterilen rütbenin sahip olduğu disiplin cezasına ilişkin yetkileri kullanır(TSK.Dis.K. 8/5).